

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2018r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Piotr Witkowski
Protokolant:	stażysta Sylwia Zarzecka Balcer

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 listopada 2018r. w Suwałkach

sprawy **M. B. (1)**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

w związku z odwołaniem M. B. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 11 maja 2018 r. znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że M. B. (1) nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lutego 2017 roku do 31 stycznia 2018 roku i odsetek za okres od 28 lutego 2017 roku do 11 maja 2018 roku w łącznej kwocie 6.761,03 złotych (sześć tysięcy siedemset sześćdziesiąt jeden 03/100).

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 11.05.2018r., powołując się na art.138 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 1270) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i 11 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2017r. poz. 1778 ze zm.) zobowiązał M. B. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01.02.2017r. do 31.01.2018r. z powodu niekontynuowania nauki w kwocie 6.441,28zł i odsetek za okres od 28.02.2017r. do 11.05.2018r. tj. do dnia wydania decyzji, w kwocie 319,75zł.

W odwołaniu od tej decyzji M. B. (1) domagał się jej zmiany. Podniósł, że w dniu 01.02.2017r. zmienił szkołę i podjął naukę i innej jednostce. Nie wiedział, że musi powiadomić o tej zmianie organ rentowy. Natomiast obecnie ma trudności z przedstawieniem stosownego zaświadczenia, ponieważ szkoła została zamknięta. Sprawa została zgłoszona na Policję, ponieważ wystąpił problem z kontynuacją nauki i uzyskaniem jakichkolwiek dokumentów związanych z edukacją. W kolejnych pismach wskazywał, że czuje się oszukany przez szkołę.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji i dodatkowo wskazał, iż w przypadku powzięcia przez wnioskodawcę uzasadnionych wątpliwości, co do prawa do

świadczenia rentowego, konieczne było zawiadomienie organu rentowego o powyższym fakcie. Odwołujący jednak tego nie uczynił, pobierając nienależne świadczenie. Organ rentowy wskazał, że od samego początku pobierania renty rodzinnej, wnioskodawca w sposób jasny i wystarczający informował o pobieraniu nauki i o czasie jej trwania. Dlatego nie dał wiary jego twierdzeniom, że nie wiedział o konieczności powiadania oddział ZUS o zmianie szkoły, skoro dotychczas o zmianie szkoły, przerwaniu lub podjęciu nauki informował np. w dniu 03.09.2015r. składając wniosek o kontynuację wypłaty renty rodzinnej i dołączając zaświadczenie, że jest uczniem III klasy Technikum, czy w dniu 24.11.2015r. składając wniosek, iż z dniem 24.11.2015r. zakończył naukę w szkole i prosi o zawieszenie wypłaty pobieranej renty rodzinnej.

Organ rentowy podniósł w związku z tym, iż w dniu 22.09.2016r. odwołujący się przedłożył zaświadczenie nr 233/ (...), z którego wynikało, że od 1.09.2016r. jest słuchaczem na semestrze czwartym w roku szkolnym 2016/2017 Zaocznego Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych(...)w P.. Jako przewidywany termin zakończenia nauki wskazano styczeń 2018r. Na tej właśnie podstawie w dniu 29.09.2016r. Zakład wydał decyzję o ponownym ustaleniu renty rodzinnej od 01.09.2016r. do 31.01.2018r., w uzasadnieniu decyzji wskazując, że prawo do renty przysługiwać mu będzie do ukończenia nauki w szkole, a jeżeli przekroczył 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, a wznowienie wypłaty nastąpi po przedłożeniu zaświadczenia stwierdzającego kontynuowanie nauki. W pouczeniu przedmiotowej decyzji wskazano, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się zaś świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, oraz świadczenia przyznane lub wypłacone lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych wypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenia, a także wypłacone - z przyczyn niezależnych od organu rentowego - osobie innej niż wskazana w decyzji organu.

Zdaniem organu rentowego przedkładane dotychczas dokumenty odnośnie przebiegu nauki wskazują na aktywność odwołującego się pobierającego świadczenie oraz jego świadomość wystąpienia okoliczności powodujących wstrzymanie wypłaty świadczenia. Będąc zobowiązany do systematycznego weryfikowania zgodności pobieranego świadczenia z obowiązującymi przepisami, przedkładał stosowne dokumenty w tym zakresie. Oznacza to, że odwołujący się nie miał problemów ze zrozumieniem treści kierowanych do niego przez organ rentowy pouczeń (mimo że zostały one sformułowane w sposób standardowy i z użyciem "małego druczku").

Dodatkowo organ rentowy wskazał, że odwołujący się po raz kolejny wystąpił z wnioskiem o dalszą wypłatę renty rodzinnej w dniu 12.02.2018r. i na potwierdzenie powyższego dołączył zaświadczenie nr 44/ (...), iż został przyjęty do szkoły 9 lutego 2018r. i nadal jest słuchaczem tej szkoły w roku szkolnym 2017/2018. Jako przewidywany termin zakończenia nauki wskazano sierpień 2019r. W dniu więc 02.02.2018r. Zakład wydał decyzję o ponownym ustaleniu renty rodzinnej od 01.03.2018r. do 31.08.2018r. i tak samo jak w poprzedniej decyzji pouczył o obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Organ rentowy wskazał też, że w dniu 19.03.2018r. do zakładu wpłynęło pismo z Zaocznego Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych (...)w P., z którego wynika, że M. B. (1) został przyjęty do szkoły w dniu 01.09.2016r. i sam zrezygnował z nauki w dniu 25.01.2017r.. Następnie po raz kolejny został przyjęty do szkoły 09.02.2018r. i jest aktywnym słuchaczem. Podniósł w związku z tym, że „zasady ochrony praw nabytych” nie stosuje się wobec osoby, która uzyskała prawo do świadczenia z ubezpieczenia społecznego w wyniku wprowadzenia w błąd organu rentowego lub innego jej bezprawnego działania, a świadczenia wypłacone w takiej sytuacji podlegają zwrotowi w trybie przepisów dotyczących ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z 20.05.1997r., II UKN 128/97).

Na podstawie zaś art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Zgodnie natomiast z art. 138 ust. 1 ustawy osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Stosownie do ust. 2 pkt 1 tego artykułu, za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się

świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Zwrot „była pouczona o braku prawa” nie może być rozumiany dosłownie; chodzi tu o klasyczne pouczenie, w którym organ rentowy informuje ubezpieczonego, że utraci prawo do świadczenia, gdy wystąpią okoliczności, które zgodnie z przepisami prawa spowodują utratę tego prawa. Natomiast odwołujący się w powyższym zakresie został prawidłowo pouczony, a jego dotychczasowa aktywność względem zakładu odnośnie informowania o pobieraniu nauki oznacza, że miał świadomość o istniejącym obowiązku nienależnie pobranego świadczenia a zatem należy przyjąć, że powstał obowiązek zwrotu wypłaconych M. B. (1) świadczeń, objętych zaskarżoną decyzją. Celem przepisu art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jak i art. 84 ustawy systemowej jest ochrona Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i odzyskanie kwot, które zostały wypłacone niezgodnie z przepisami. Zwrot zatem nienależnie pobranego świadczenia powinien odpowiadać wysokości kwoty, o którą bezpodstawnie został uszczuplony Fundusz Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Odwołanie należało uznać za uzasadnione.

Poczynione w sprawie ustalenia wskazują bowiem jednoznacznie, że odwołujący się w spornym okresie podjął naukę i ją rzeczywiście kontynuował. O nienależnym świadczeniu można byłoby mówić, gdyby odwołujący się nie podjął nauki i jej nie kontynuował. Podjęcie i kontynuacja nauki jest bowiem podstawowym warunkiem przyznania prawa do renty rodzinnej pełnoletniemu dziecku osoby zmarłej. Zgodnie bowiem z Art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 1270) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Odnosząc się do przedmiotu sporu zasadnym jest przywołanie treści art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zwanej dalej ustawą emerytalną, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Z mocy art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy, za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu tego przepisu uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczenia, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Nie ulega wątpliwości, że treść tego przepisu była przytaczana w decyzjach rentowych adresowanych do odwołującego się, który zapoznawał się z nimi. Nie ulega też wątpliwości, iż na przestrzeni lat odwołujący osobiście wykazywał okoliczności, które uprawniały go do renty rodzinnej (kontynuowanie nauki) lub okresowo tego prawa pozbawiały (przerwywał naukę). Przedkładał w tym zakresie stosowne świadectwa i zaświadczenia etc. Natomiast w sprawie niniejszej, po dokonaniu ustaleń związanych zwłaszcza z podjęciem nauki w Liceum D. w P., wynika, że odwołujący się w spornym okresie był uprawniony do renty rodzinnej i pobrane świadczenie nie było świadczeniem nienależnym. Sąd miał też na uwadze, że odwołujący swoją sytuację na przełomie stycznia i lutego 2017r. oceniał inaczej, gdyż nie doszło wówczas do przerwy w nauce, ale zmiany szkoły. W jego przekonaniu nie wymagało to dodatkowego działania tj. informowania organu rentowego.

Natomiast analizując jego sytuację, jako ucznia Liceum(...)w P., Sąd poczynił dodatkowe ustalenia. Nie ulega bowiem wątpliwości, że na etapie postępowania przed organem rentowym odwołujący się nie przedłożył dostatecznych

dokumentów i nie zgłaszał utrudnień, jakie napotkał w trakcie nauki w tej szkole oraz jak w efekcie zakończyła się jego edukacja w tej jednostce.

Po zrezygnowaniu z nauki w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych (...) w P., co nastąpiło w dniu 25.01.2017r., od 01.02.2017r. odwołujący się podjął naukę w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych D. E. w P.. W dniu 04.03.2017r. otrzymał legitymację szkolną, a w dniu 28.04.2017r. indeks. Oba dokumenty złożył w oryginale w Sądzie i nie budziły one zastrzeżeń co do antycypacji czy wiarygodności, iż zostały wydane przez (...)w P.. Nauka w tej szkole miała trwać przez 3 lata – 6 semestrów. W roku szkolnym odwołujący się podchodził do egzaminów i zaliczeń, otrzymując pozytywne oceny semestralne. Dowodzą tego wpisy w indeksie.

Na wniosek odwołującego, ale również innych uczniów tego liceum, jak wynika z informacji w tym względzie przez Sąd uzyskanych, Kuratorium Oświaty w P. pod koniec sierpnia 2017r. zajęło się tą placówką edukacyjną. Powodem był nagły brak kontaktu ze szkołą, uczniowie nie mogli dostać się do szkoły, otrzymać dokumentów, podjąć nauki. Działania Kuratorium wspierała Policja, która otrzymała również zgłoszenie od instytucji wynajmującej lokal pod siedzibę szkoły. K. przeprowadziło kwerendę dokumentów, które udało się uzyskać ze szkoły i na ich podstawie wydała M. B. (2) w dniu 2.07.2018r. zaświadczenie potwierdzające przyjęcie go od dnia 01.02.107r. do szkoły na semestr czwarty. Uchwałą Rady Pedagogicznej z dnia 25.06.2017r. nr (...)w wyniku klasyfikacji semestralnej wyznaczono odwołującemu się egzamin w terminie dodatkowym w roku szkolnym 2016/2017. Wśród uzyskanych dokumentów nie było żadnego, który wskazywałaby, że odwołujący zrezygnował z nauki lub został skreślony z listy uczniów. Dokumenty te potwierdzają natomiast uczęszczanie do szkoły i kontynuowanie nauki.

Opisując sytuację związaną z (...) - (...)w P. wskazało, że pierwsze sygnały o nieprawidłowościach w tej jednostce, zaczęły do Kuratorium napływać 31.08.2017r. W związku z faktycznym zaprzestaniem działalności przez szkołę. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom coraz liczniej zgłaszających się słuchaczy nie mających możliwości załatwienia spraw związanych z kształceniem, (...) Kurator Oświaty, jako organ przejmujący dokumentację przebiegu naucza zlikwidowanej szkoły, wezwał pismem z dnia 06.09.2017r. zarząd (...)do przekazania dokumentacji z przebiegu nauczania zlikwidowanych szkół. Korespondencja nie została podjęta przez adresata. W dniu 14.09.2017r. kuratorium skierowało do Prokuratury Rejonowej P. zawiadomieniami o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez Zarząd (...), a dokumentacja została zabezpieczona przez funkcjonariuszy Policji w dniu 16.10.2017r.

W związku z powyższymi ustaleniami należy przyjąć, że odwołujący kontynuował naukę w spornym okresie i nie z własnej winy nie mógł uzyskać stosownych dokumentów, aby okoliczności z nią związane wykazać. Tym samym spełnił wszystkie warunki konieczne do pobierania renty rodzinnej, a zatem świadczenie to w okresie od 01.02.2017r. do 31.01.2018r. nie było świadczeniem nienależnie pobranym. Fakt natomiast, że odwołujący się nie powiadomił wcześniej organu rentowego o zmianie szkoły nie ma tu znaczenia. W świetle bowiem przywołanych powyżej przepisów prawa nie powiadomienie organu rentowego o zmianie szkoły, nie jest okolicznością powodującą ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części. Odwołujący mógł powiadomić o zmianie szkoły ale nie musiał, skoro fatycznie kontynuował naukę.

W związku z powyższym Sąd, na podstawie art. 477¹⁴ §2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że M. B. (1) nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01.02.2017r. do 31.01.2018r. i odsetek za okres od 28.02.2017r. do 11.05.2018r. w łącznej kwocie 6.761,03 złotych.

PW/mt